

AVI RAMON de Teatre Nu

dossier pedagògic de l'espectacle

"No hi ha paraules per explicar les emocions que en poc menys d'una hora s'han desfermat. Gràcies per fer pedagogia de l'AMOR."

Roger, Marta i Jordi

Aquesta frase, segurament massa afalagadora, la van escriure uns espectadors al llibre que el teatre de l'Aurora col·loca a la seva sortida després de les funcions. A part d'agradar-nos pel reconeixement que suposa vers la nostra feina, remarca un dels aspectes que hem considerat més essencials des de l'inici del projecte: el nostre és un espectacle que se centra en les relacions afectives entre avis i néts.

Aquest afecte, l'amor que la Nora sent pel seu avi actua de motor en cadascuna de les seves accions. L'avi de la Nora no se'n recorda del seu nom i, per ajudar-lo, la nena recorre a allò que ha après i li han ensenyat. Avi Ramon és un espectacle que ens permet de reflexionar sobre què ens han ensenyat els nostres avis i com això afecta la nostra realitat i allò que fem.

Des del principi del procés creatiu, vam formular una frase que ha centrat el treball de la companyia per dur a terme l'obra: aquest és un espectacle sobre la necessitat de recordar, el desig d'aprendre i la capacitat de crear. Sobre aquests tres conceptes estructurarem aquesta guia pedagògica

perquè mestres i alumnes puguin reflexionar i debatre abans i després de l'espectacle.

L'objectiu del nostre espectacle no és el de reflexionar sobre una malaltia en concret sinó el d'aprofundir en els llaços entre avis i néts; per fer-ho ens centrem en la relació d'una avi malalt d'alzheimer i la seva néta. Aquest fet és el que ens porta a parlar en aquest dossier d'aspectes més vivencials que no pas d'estudi i anàlisi de la malaltia que pateix l'avi. Tot i que parlarem de la importància dels records i dels motius dels oblitats de l'avi Ramon, hem preferit de no convertir aquesta guia en una manual d'estudi sobre l'alzheimer, sinó en una eina de reflexió sobre els nostres relacions i les nostres emocions.

La necessitat de recordar

L'avi de la Nora no se'n recorda del seu nom, això sobta la nena que ha d'aprendre a conviure amb el fet que aquest estigui malalt i no sigui com abans. La memòria, la capacitat de recordar ens permet de tenir presents les coses que ens han passat i la gent que hem conegut al llarg dels anys, també ens permet d'aprendre noves habilitats i de poder-les recordar i explicar després.

Com és ben sabut, no valorem prou tot el que tenim fins que no ho perdem. Perdre la memòria fa que desaparegui bona part del que som i fa que, aquells que ens coneixen s'hagin d'acostumar a una persona que és diferent a com la coneixíem abans. Això és el que passa a l'avi de la Nora que, mentre abans sabia fer moltes coses, ara només se'n a prendre el sol i no recorda ni

tan sols el seu propi nom. La Nora, però, l'estima tal com és i només pensa en la manera de poder-lo ajudar.

Les persones, doncs, necessitem recordar per poder viure i créixer. Necessitem recordar coses, fets, conceptes i persones. Només gràcies a la nostra memòria és possible que res no arribi a desaparèixer mai del tot.

A l'espectacle, la Nora recorda com era abans el seu avi, què feia, què li agradava, quines habilitats tenia, com vestia. Recordeu algunes de les coses que explica la Nora?

Ara, en canvi, l'avi està malalt i no recorda moltes de les coses que feia abans. Què li agrada fer ara?

Tots els avis i àvies tenen habilitats especials i úniques, que moltes vegades els agrada de compartir amb els seus néts i nétes. Quines coses saben fer els vostres avis? I les vostres àvies?

L'avi de la Nora perd la memòria perquè té una malaltia que es diu Alzheimer. L'havíeu sentit anomenar mai abans aquesta malaltia? Coneixeu algú que la pateixi o l'hagi patida? Què provoca l'alzheimer? Com creieu que viuen la malaltia la gent que està al voltant d'aquests malalts?

La memòria ens serveix també per recordar tot el que sabem i el que aprenem, les persones sabem moltes coses de memòria, algunes són molt necessàries i altres no ho són tant. Hi ha gent que se sap de memòria les

alineacions dels equips de futbol, altres receptes de cuina o d'altres els rius de tot un país. Les actrius de l'espectacle, per exemple, se saben el text de memòria per poder-lo repetir de la mateixa manera a cada funció. Vosaltres sabeu res de memòria? Ho podeu dir a la classe? Segurament per Nadal va aprendre una dècima, encara us en recordeu? I de la de l'any passat?

L'avi de la Nora encara recorda algunes coses, quines? Creieu que ens en podem oblidar de riure, de plorar o d'enfadar-nos?

Moltes vegades recordem persones. Segurament algú de vosaltres coneixia a algú que ara ja no hi és perquè s'ha mort o perquè ha marxat molt lluny. Qui era? Com es deia? Com el recordes? T'agrada pensar-hi?

El desig d'aprendre

L'espectacle se'ns explica des del punt de vista d'una nena, la Nora, que està aprenent moltes coses noves. Per als infants aprendre no és només una activitat intel·lectual sinó una autèntica vivència emocional. El descobriment del llenguatge i de l'escriptura es produeix en la Nora de forma paral·lela al fet que l'avi està perdent la memòria, és com si tot el que l'avi oblida fos recollit per la seva néta, evitant que desaparegui.

L'element en el qual s'exemplifica el desig d'aprendre de la nena és en el reconeixement de les lletres i la capacitat d'escriure. El procés d'aprenentatge

de la lectura i de l'escriptura és en els infants, no només un procés maduratiu sinó una descoberta que els fascina i que viuen amb una gran emoció.

Els adults ens sembla que sabem llegir des de sempre i pràcticament hem oblidat el moment en que vam aprendre a descodificar el llenguatge, a transformar els signes de l'abecedari en sons i a agrupar-los en paraules; però si ens fixem en els infants, veurem que quan aprenen les lletres estan constantment buscant grafies i reconeixent-les i cada nou descobriment implica una nova satisfacció.

L'espectacle es fixa en aquesta motivació i busca que l'infant s'identifiqui amb la protagonista a través del seu aprenentatge. Sovint l'adult ha imposat uns aprenentatges i uns mètodes als nens i les nenes oblidant aquest desig innat per aprendre i transformant la motivació i la voluntat en frustració i desgana.

El nostre espectacle ha treballat en la línia d'aprofundir en aquest desig i de buscar l'emoció de l'espectador gran i petit en cada nova descoberta de la protagonista.

El desig d'aprendre és diferent en cada infant, no pel fet que a uns els agradi aprendre i a d'altres no, sinó perquè a cada un els agrada aprendre coses diferents. Quina és la vostra assignatura preferida? Sobre què us agradaria saber més coses?

A l'espectacle Avi Ramon, veiem que mentre l'avi està oblidant tot el que sabia, la Nora està aprenent moltes coses noves. Segurament vosaltres també heu après moltes coses últimament, podeu fer una llista de tot allò que heu après en els últims mesos. Segurament moltes de les coses que apuntareu les heu apreses a l'escola, però creieu que tot s'aprèn a l'escola? De les coses que heu apuntat, quines heu après a l'escola i quines a fora?

Abans, l'avi de la Nora ensenyava moltes coses a la seva néta. Quines coses heu après dels vostres avis?

Ara l'avi de la Nora ja no pot fer moltes de les coses que feia abans. Però, creieu que la Nora encara pot aprendre coses del seu avi? Quines?

La capacitat de crear

Tot el que la nena aprèn li permet no tan sols de repetir-ho tal com ho ha rebut sinó transformar-ho i, en funció de la seva experiència, crear tot allò que vulgui. Aquest és el tercer element sobre el qual volem reflexionar en aquest dossier, sobre la capacitat de crear que ja des de ben petits tenim els humans.

L'avi de la Nora inventava màquines, unes màquines que, segons ell mateix, no servien per a res, simplement per a estimar-les. A vegades podem crear coses que tinguin una utilitat concreta però, moltes d'altres, les creacions poden servir simplement per gaudir, per emocionar-se.

Els infants comencen des de ben petits plasmar les seves habilitats en creacions que recreen el seu món. Sovint els adults ens agrada fixar-nos més en l'habilitat de les seves execucions que no pas en allò que expressen però l'esperit artístic és ben present en tots nosaltres des de ben petits.

L'avi de la Nora inventava màquines i la nena vol imitar el seu avi fent el mateix que ell feia i per intentar ajudar-lo. Per mitjà d'aquest exemple, veiem com la nena aprèn del seu avi i la influència que aquest exerceix en el seu creixement i en la seva personalitat. El procés pel qual la nena pensa què pot fer per ajudar al seu avi i arriba a crear una màquina semblant a les que ell feia és el procés mitjançant el qual veiem l'amor que la nena sent pel seu avi i a través del qual descobrim les experiències que han viscut junts.

Les lletres ens permeten formar paraules, les paraules textos, els textos espectacles, i els espectacles que veuen els espectadors es transformen en noves paraules i noves creacions. La funció de l'art és la d'emocionar a la persona que veu l'obra i, a la vegada dotar-lo d'una nova sensibilitat artística; aquest també és, humilment, el nostre objectiu a l'hora de fer espectacles.

L'ésser humà ha estat capaç de crear des de sempre i aquesta és una de les seves característiques més importants. Els nostres invents i les nostres creacions ens han portat, per bé i per mal, fins on som avui. El nostre entorn és ple d'invents que hem fet els homes. Anomeneu-ne alguns. Quines utilitats tenen? Quins són els invents que més us agraden? Us imagineu la vida sense algun d'aquests invents?

Ja hem dit abans que l'avi creava invents que no servien per a gran cosa, que no tenien una utilitat massa concreta, encara que això potser no sigui del tot cert... Per què creus que servien realment els invents de l'avi? Què li semblaven a la Nora?

Un poema, una cançó, una obra de teatre, un conte, una escultura, un dibuix, una pintura, per a què serveixen? Creus que ho necessitem per viure? Perquè són importants per a la nostra vida les coses que no semblen importants?

Tots podem expressar emocions, sentiments, desitjos i explicar històries per mitjà de les nostres paraules, dels nostres dibuixos, de figures que esculpim en fang, etc. De ben segur que alguna vegada us heu inventat una història o heu fet un dibuix o una escultura ben originals i del quals n'esteu molt contents. Us agrada dibuixar, escriure, fer fang, plastilina o construir trastos? Per què? Què hi trobeu d'estar una bona estona construint un món que inventeu vosaltres mateixos?

Nosaltres ens hem inventat la història de l'avi Ramon i de la seva néta Nora i la veritat és que ens ha agradat molt tant crear-la com representar-la. Hi ha coses de la història que ens han passat de debò i altres no, però el que és més bonic és que el públic ho visqui i s'ho senti seu. Proveu vosaltres també de fer les vostres creacions, d'imaginar, de pensar, d'inventar. No tingueu vergonya de crear el que us vingui de gust i d'ensenyar-ho als altres perquè en gaudeixin. Segur que us ho passareu bé i als altres els agradarà molt!